

POSTANOWIENIE

Dnia 13 listopada 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Paweł Wojciechowski (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Marek Dobrowolski

SSN Elżbieta Karska

w sprawie ze skargi M. P., R. P., B. K.

na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki
w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w Katowicach sygn. akt V ACa 957/23
z udziałem Skarbu Państwa – Prezesa Sądu Apelacyjnego w Katowicach
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw
Publicznych w dniu 13 listopada 2025 r.

- 1. stwierdza, że w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w Katowicach toczącym się pod sygnaturą akt V ACa 957/23 nastąpiła przewlekłość postępowania;**
- 2. przyznaje skarżącym M. P., R. P., B. K. sumę pieniężną w wysokości po 2 000 (dwa tysiące) złotych za okres od 11 października 2023 r. do dnia 19 września 2025 r.;**
- 3. zaleca Sądowi Apelacyjnemu w Katowicach wyznaczenie terminu rozprawy w sprawie o sygn. akt V ACa 957/23 nie później niż w terminie 3 (trzech) miesięcy od dnia doręczenia Prezesowi Sądu Apelacyjnego w Katowicach odpisu niniejszego postanowienia;**
- 4. oddala skargę w pozostałym zakresie;**
- 5. zarządza zwrot od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Katowicach na rzecz skarżących M. P., R. P., B. K. kwoty 600 (sześćset) złotych uiszczonej tytułem opłaty sądowej od skargi;**

6. zasądza od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Katowicach na rzecz skarżących M. P., R. P., B. K. kwotę 240 (dwieście czterdzieści) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu skargowym wraz z odsetkami w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia niniejszego postanowienia zobowiązanemu do dnia zapłaty.

Marek Dobrowolski Paweł Wojciechowski Elżbieta Karska

UZASADNIENIE

M. P., R. P., B. K. (dalej: „skarżący”) w skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki z 19 września 2025 r. (data stempla pocztowego k. 7 akt I NSP 424/25) wnieśli o: (1) stwierdzenie przewlekłości postępowania toczącego się przed Sądem II instancji tj. Sądem Apelacyjnym w Katowicach V Wydział Cywilny, sygn. akt V ACa 957/23, (2) wydanie przez Sąd rozpoznający skargę zalecenia Sądowi Apelacyjnemu w Katowicach V Wydział Cywilny, prowadzącemu obecnie postępowanie w sprawie pod sygn. akt V ACa 957/23, aby nadał sprawie dalszy bieg i podjął czynności mające na celu rozpoznanie merytoryczne niniejszej sprawy, (3) zasądzenie od Skarbu Państwa na rzecz każdego ze skarżących odpowiedniej sumy pieniężnej tj. po 20 000,00 zł z tytułu przewlekłości postępowania, (4) zasądzenie od Skarbu Państwa na rzecz Skarżących kosztów postępowania wywołanego skargę w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych, (5) niezwłoczne przekazanie na podstawie art. 7 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki niniejszej skargi do Sądu Najwyższego Izby Cywilnej zgodnie z właściwością.

Skarżący podnieśli, że apelacja wpłynęła do Sądu Apelacyjnego w Katowicach 11 października 2023 r. 26 czerwca 2024 r. wpłynęła do Sądu Apelacyjnego w Katowicach odpowiedź pozwanego na apelację powodów. Od tego

dnia nie zostały podjęte jakiekolwiek dalsze czynności, w szczególności Sąd nie wyznaczył terminu rozprawy, celem rozpoznania apelacji powodów. Skarżący zaznaczyli, że postępowanie apelacyjne trwa już prawie 2 lata.

W odpowiedzi Prezes Sądu Apelacyjnego w Katowicach zgłosił swój udział w sprawie i wniósł o oddalenie skargi.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga zasługiwała na uwzględnienie.

Zgodnie z art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (tekst jedn.: Dz.U. z 2023 r. poz. 1725, dalej: „ustawa o skardze na przewlekłość postępowania”) strona może wnieść skargę o stwierdzenie, że w postępowaniu, którego skarga dotyczy, nastąpiło naruszenie jej prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, jeżeli postępowanie zmierzające do wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie trwa dłużej niż to konieczne dla wyjaśnienia istotnych okoliczności faktycznych i prawnych albo dłużej niż to konieczne do załatwienia sprawy egzekucyjnej lub innej dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego (przewlekłość postępowania).

Stosownie do art. 2 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania, dla stwierdzenia, czy w sprawie doszło do przewlekłości postępowania, należy w szczególności ocenić terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez sąd w celu wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie albo czynności podjętych przez prokuratora prowadzącego lub nadzorującego postępowanie przygotowawcze w celu zakończenia postępowania przygotowawczego lub czynności podjętych przez sąd lub komornika sądowego w celu przeprowadzenia i zakończenia sprawy egzekucyjnej albo innej sprawy dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego.

Dokonując tej oceny, uwzględnia się łączny dotychczasowy czas postępowania od jego wszczęcia do chwili rozpoznania skargi, niezależnie od tego, na jakim etapie skarga została wniesiona, a także charakter sprawy, stopień faktycznej i prawnej jej złożoności, znaczenie dla strony, która wniosła skargę, rozstrzygniętych w niej zagadnień oraz zachowanie się stron, a w szczególności strony, która zarzuciła przewlekłość postępowania.

Utrwalone orzecznictwo Sądu Najwyższego wskazuje, że o przewlekłości postępowania apelacyjnego można zasadniczo mówić w przypadku bezczynności sądu drugiej instancji polegającej na niewyznaczeniu rozprawy apelacyjnej w ciągu 12 miesięcy od daty wpłynięcia apelacji (zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z 12 maja 2005 r., III SPP 96/05; z 16 marca 2006 r., III SPP 10/06; z 21 marca 2006 r., III SPP 13/06; z 18 maja 2016 r., III SPP 53/16; z 14 lipca 2016 r., III SPP 55/16; z 7 marca 2017 r., III SPP 6/17; z 21 lutego 2018 r., III SPP 3/18; z 13 grudnia 2018 r., I NSP 62/18; z 24 stycznia 2019 r., I NSP 87/18; z 27 marca 2019 r., I NSP 88/18). Nie oznacza to jednak, że w każdym przypadku, w którym przekroczony został okres 12 miesięcy, w czasie których nie wyznaczono terminu rozprawy, automatycznie następuje przewlekłość postępowania w rozumieniu ustawy.

Ten utrwalony standard orzeczniczy wyznacza swoiste domniemanie co do zaistnienia przewlekłości postępowania lub braku tejże. Sąd Najwyższy zwracał jednak uwagę, że nieuprawniona jest teza, iż przekroczenie okresu 12 miesięcy trwania postępowania oznacza automatycznie wystąpienie stanu przewlekłości, bez względu na okoliczności danej sprawy, a oceniając czy w danej sprawie mamy do czynienia z przewlekłością postępowania należy brać pod uwagę kryteria określone w art. 2 tej ustawy, zgodnie z którymi dla stwierdzenia, czy w sprawie doszło do przewlekłości postępowania, należy w szczególności ocenić terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez sąd w celu wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 11 lipca 2019 r., I NSP 48/19; z 6 maja 2020 r., I NSP 34/20; z 10 listopada 2020 r., I NSP 142/20; z 28 września 2021 r., I NSP 145/21)

Powyższe oznacza, że przewlekłość postępowania nie ocenia się w sposób mechaniczny, lecz w każdej sprawie indywidualnie (zob. postanowienia Sądu

Najwyższego: z 11 lipca 2019 r., I NSP 48/19; z 6 maja 2020 r., I NSP 34/20; z 10 listopada 2020 r., I NSP 142/20; z 28 września 2021 r., I NSP 145/21). Ocena spełnienia obowiązku rozpoznania sprawy w rozsądnym terminie zależy od konkretnych okoliczności, a więc wymaga uwzględnienia wielu czynników wpływających na tok postępowania.

Podobnie przesłanki stwierdzenia przewlekłości postępowania określa ETPC, który ocenia, czy przewlekłość postępowania jest nieuzasadniona, w świetle szczególnych warunków sprawy i przy uwzględnieniu takich kryteriów, jak skomplikowanie (stopień złożoności) sprawy, zachowanie stron i organów prowadzących sprawę oraz znaczenia materii objętej skargą (wyroki ETPC: z 21 września 2000 r., skarga nr 33082/96, w sprawie Wojnowicz przeciwko Polsce; z 4 kwietnia 2000 r., skarga nr 38670/97, w sprawie Dewicka przeciwko Polsce; z 26 października 2000 r., skarga nr 25693/94, w sprawie Sobczyk przeciwko Polsce; z 26 lipca 2001 r., skarga nr 29691/96, w sprawie Jedamski przeciwko Polsce; z 14 stycznia 2003 r., skarga nr 39505/98, w sprawie W.M. przeciwko Polsce; zob. też M.A. Nowicki, Europejski Trybunał Praw Człowieka – orzecznictwo, Tom I – Prawo do rzetelnego procesu sądowego, Kraków 2001, s. 46 in. oraz powołane tam orzecznictwo tego Trybunału, a także postanowienia Sądu Najwyższego: z 11 lipca 2019 r., I NSP 48/19; z 28 września 2021 r., I NSP 145/21). Utrwalone orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka uznaje przy tym, że sprawa jest prowadzona przewlekłe, jeżeli trwa dłużej niż trzy lata w pierwszej instancji (zob. np. wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z 10 lipca 1984 r. w sprawie Guincho przeciwko Portugalii, nr 8990/80), a w dwóch instancjach powyżej pięciu lat (zob. wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z 7 lutego 2006 r. sprawie Donnadieu przeciwko Francji, nr 19249/02). Opóźnienie zaistniałe w trakcie jednej z faz postępowania jest dopuszczalne, pod warunkiem, że łączny czas trwania postępowania nie jest nadmiernie długi (wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z 8 grudnia 1983 r. w sprawie Pretto i inni v. Włochy; skarga nr 7984/77, zob. też postanowienia Sądu Najwyższego: z 4 stycznia 2023 r., I NSP 294/22; z 10 maja 2023 r., I NSP 35/23).

Sąd Najwyższy w składzie orzekającym w niniejszej sprawie stwierdza, że całościowa ocena analizowanego postępowania apelacyjnego pozwala na przyjęcie, że jest ono prowadzone przewlekłe.

Z analizy akt wynika, że apelacja powodów od wyroku Sądu Okręgowego w Katowicach z 29 czerwca 2023 r. sygn. akt I C 1707/22, wpłynęła do Sądu Apelacyjnego w Katowicach 11 października 2023 r. (data prezentaty Sądu Apelacyjnego w Katowicach k. 267 akt V ACa 957/23). Odpowiedź strony przeciwnej na apelację powoda wpłynęła do Sądu Apelacyjnego w Katowicach 19 czerwca 2024 r. (k. 201). Zarządzeniem z 5 września 2024 r. nakazano (1) złożyć akta do spraw oczekujących na wyznaczenie terminu oraz (2) poinformować o składzie sądu. Punkt 2 ww. zarządzenia został wykonany 19 sierpnia 2025 r. (k. 279). 11 sierpnia 2025 r. (data prezentaty Sądu Apelacyjnego w Katowicach) wpłynął wniosek powodów o przyspieszenie postępowania (k. 280). Zarządzeniem z 13 sierpnia 2025 r. nakazano poinformować pełnomocnika powodów o kolejności wyznaczania spraw według ustalonego wzoru. Ww. zarządzenie zostało wykonane 19 sierpnia 2025 r. (k.282). Z odpowiedzi Prezesa Sadu Apelacyjnego w Katowicach na skargę wynika, że sprawa wciąż oczekuje na wyznaczenie terminu rozprawy apelacyjnej.

W świetle przytoczonego wyżej, utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego oraz okoliczności faktycznych sprawy, nie ulega wątpliwości, iż w sprawie toczącej się przed Sądem Apelacyjnym w Katowicach wystąpiła przewlekłość postępowania.

Od wpływu apelacji do Sądu Apelacyjnego w dniu 11 października 2023 r. (k. 267) do dnia wniesienia skargi na przewlekłość postępowania tj. 19 września 2025 r. (data stempla pocztowego k. 7 akt I NSP 424/25) upłynęły 23 miesiące. Sąd Apelacyjny w Katowicach podejmował w tym okresie jedynie czynności techniczne mające na celu organizację postępowania tj. doręczenie odpisu apelacji stronie przeciwnej, zawiadomienie stron i ich pełnomocników o składzie sądu.

Odnosząc się do stanowiska Prezesa Sądu Apelacyjnego w Katowicach zaznaczyć należy, że jak wielokrotnie wskazywał Sąd Najwyższy, znaczny i stale rosnący wpływ spraw nie usprawiedliwia przewlekłości postępowania i okoliczność ta nie zwalnia państwa z odpowiedzialności z tytułu przewlekłości postępowania

(zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 21 marca 2006 r., III SPP 13/06, z 17 lutego 2012 r., III SPP 2/12; z 6 maja 2020 r., I NSP 34/20, z 6 lipca 2022 r., I NSP 222/22; z 23 marca 2022 r., I NSP 48/22). Ponadto Sąd Najwyższy zaznacza, że obciążenie pracą, liczba spraw oraz stan kadry orzeczniczej co najwyżej prowadzić mogą do stwierdzenia, że przewlekłość postępowania w konkretnej sprawie nie jest wynikiem zaniedbań, czy też uchybień ze strony sądu. Jednakże to na Państwie spoczywa obowiązek zorganizowania warunków należytego sprawowania władzy jurysdykcyjnej (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 6 września 2023 r. I NSP 119/23).

Mając na uwadze powyższe okoliczności Sąd Najwyższy doszedł do przekonania, że w sprawie toczącej się przed Sądem Apelacyjnym w Katowicach za sygn. akt V ACa 957/23 wystąpiła przewlekłość postępowania.

Zgodnie z art. 12 ust. 3 ustawy o skardze na przewlekłość, na żądanie skarżącego lub z urzędu sąd zaleca podjęcie przez sąd rozpoznający sprawę co do istoty albo przez prokuratora prowadzącego lub nadzorującego postępowanie przygotowawcze odpowiednich czynności w wyznaczonym terminie, chyba że wydanie zaleceń jest oczywiście zbędne. Zalecenia nie mogą wkraczać w zakres oceny faktycznej i prawnej sprawy.

Mając na uwadze, że w sprawie toczącej się przed Sądem Apelacyjnym w Katowicach o sygn. V ACa 957/23 dotychczas nie został wyznaczony termin rozprawy apelacyjnej, Sąd Najwyższy zalecił jej wyznaczenie nie później niż w terminie trzech miesięcy od dnia doręczenia Prezesowi Sądu Apelacyjnego w Katowicach odpisu postanowienia w sprawie I NSP 424/25.

Orzekając o przyznaniu skarżącym od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Katowicach sumy pieniężnej, Sąd Najwyższy przyznał na rzecz skarżących sumę pieniężną w wysokości po 2000,00 zł na rzecz każdego z nich. Sąd Najwyższy uwzględnił, iż zgodnie z art. 12 ust. 4 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania, minimalna wysokość sumy pieniężnej jaką należy zasądzić od Skarbu Państwa na rzecz skarżącego wynosi za każdy rok dotychczasowego trwania postępowania, niezależnie od tego, ilu etapów postępowania dotyczy stwierdzona przewlekłość kwota wynosi 500 zł, z tym że przyznana kwota nie może być mniejsza niż 2000 zł. Cały okres trwania

postępowania, od wniesienia pozwu dnia 2 listopada 2022 r. do dnia wniesienia skargi 19 września 2025 r. wyniósł 2 lata i 22 miesiące, a zatem należało zastosować kwotę minimalną w wysokości 2000 zł. Kwota po 2000 zł stanowi z jednej strony wystarczającą rekompensatę dla skarżących w związku ze stwierdzeniem przewlekłości w sprawie, z drugiej zaś stanowi sankcję dla państwa za wadliwe zorganizowanie wymiaru sprawiedliwości.

O zwrocie na rzecz skarżących opłaty sądowej od skargi w łącznej kwocie 600,00 zł orzeczono na podstawie art. 17 ust. 3 ustawy o skardze na przewlekłość.

O kosztach postępowania skargowego Sąd Najwyższy orzekł na podstawie art. 98 § 1, 1¹ i 3 w związku z art. 394¹ § 3 w związku z art. 398²¹ w związku z art. 391 § 1 k.p.c. w związku z art. 8 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość oraz § 14 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (tekst jedn. Dz.U. z 2023 r. poz. 1935), zasądzając od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Katowicach na rzecz skarżących kwotę 240 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego

Na marginesie wskazać należy, że zgodnie z art. 26 § 1 pkt 10 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (tekst jedn. Dz.U. z 2024 r. poz. 622) do właściwości Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych należy rozpoznawanie skarg dotyczących przewlekłości postępowania przed sądami powszechnymi i wojskowymi oraz Sądem Najwyższym. Zatem, wbrew twierdzeniom skarżących brak jest podstaw przekazania niniejszej skargi na podstawie art. 7 ustawy o skardze na przewlekłość do Sądu Najwyższego - Izby Cywilnej.

Mając powyższe na względzie, Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.

Marek Dobrowolski Paweł Wojciechowski Elżbieta Karska

[a.ł]